

TURKU
Martinkatu 2-4 / Itäinen Rantakatu 42 (3:IV:12)
PIMA-kuopituksen arkeologinen konekaivuun valvonta
6.7.2017

HuK Janne Haarala & FT Kari Uotila
Muuritutkimus ky

TIIVISTELMÄ

Ramboll oy kaivoi Turussa osoitteessa Martinkatu 2-4 suoritettiin koekuoppia maaperän pilaantuneisuustutkimusta varten. Senaatti-kiinteistön tilauksesta Muuritutkimus ky suoritti Turun museokeskuksen edellyttämän arkeologisen valvonnan viiden kuopan kaivuun yhteydessä. Neljä kaivettiin pohjasaveen asti ja niissä havaittiin vain erinäisiä täyttö- ja tasauskerroksia. Yhdessä kuopassa (RF32) esiin tuli pieni pätkä kivi-tiilirakennetta, joka on arviolta 1800-luvun jälkipuoliskolta. Selkeitä merkkejä kiinteistä muinaisjäännöksistä ei havaittu. Tiilimurskan määrä havaituissa kerroksissa voi joltain osin liittyä alueella tapahtuneeseen tiilenvalmistukseen.

ARKISTO JA REKISTERITIEDOT

Kunta	Turku
Kohde	Martinkatu 2-4 / Itäinen Rantakatu 42 (3:IV:12)
Ajoitus	Historiallinen aika
Tutkimuksen laatu	PIMA-koekuopituksen arkeologinen konekaivuun valvonta
Peruskartta	TM35-lehtijako: L3324B3
Koordinaatit	ETRS-TM35FIN – koordinaatit N 6710242 E 239164 ETRS-gk23 – koordinaatit N 6703756 E 23459111 Korkeus noin 1,80 – 5,10 m mpy (N2000)
Tutkimuslaitos	Muuritutkimus ky
Vastuullinen johtaja	FT Kari Uotila
Valvonnan tekijät	Huk Janne Haarala ja FT Kari Uotila
Kenttätyöaika	6.7.2017
Tutkitun alueen laajuus	Valvottu alue noin 30 m ²
Tutkimuksen tilaaja	Senaatti-kiinteistöt
Tutkimuksen löydöt	Ei löytöjä
Tutkimuksen kuvat	Digikuvat Muuritutkimus MuTu117021Dg_1–11
Aikaisemmat tutkimukset	Ei aikaisempia arkeologia tutkimuksia
Alkuperäinen raportti	Museoviraston arkisto
Raportin digitaalinen kopio	tilaaja, Turun museokeskus

Raportin kannen kuva MuTu117021Dg_1. Yleiskuva tontilta ennen koekuoppien tekoa. Kuvassa etualalla oikealla maassa punainen rasti on koekuopan RF32:n paikka. Kaakosta. J. Haarala.

SIJAINTIKARTTA

Tutkimuskohde punaisella.
Pohjakartta: Turun kaupunki

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	6
2. Taustat	7
3. Havainnot	8
4. Yhteenveto	13

Liitteet:	1. Kartat (Kartat 1 ja 2)
-----------	---------------------------

1. JOHDANTO

Turussa osoitteessa Martinkatu 2-4 suoritettiin Senaatti-kiinteistöjen tilauksesta PIMA-koe-kuoppien kaivuun arkeologinen valvonta. Valvotuista kuopista otettiin Rambollin toimesta maanäytteitä maaperän pilaantuneisuustutkimusta varten.

Valvottavina kuoppina oli viisi koekuoppaa (RF21, RF22, RF30, RF31 ja RF32), jotka oli määriteltä valmiiksi Turun museokeskuksen lausunnossa. Koekuoppien nimet ja numerot ovat samat kuin Rambollin PIMA-tutkimuksessa.

Valvonnan tarkoituksena oli selvittää Turun museokeskuksen lausunnon (29.6.2017) mukaisesti, onko tontilla merkkejä kiinteistä muinaisjäännöksistä. Turun kaupunkialueelle muinaisjäännöksen raja tarkoittaa vuotta 1827 eli Turun paloa vanhempia rakenteita tai kerrostumia.

Muuritutkimus ky suoritti PIMA-kuoppien konekaivuun valvonnan 6.7.2017. Valvonnan vastuullisena johtajana toimi FT Kari Uotila. Valvonnan suoritti HuK Janne Haarala ja FT Kari Uotila. Valvonnat kuvat on arkistoitu Muuritutkimuksen digitaaliseen arkistoon tunnuksella MuTu117021Dg_1–11. Mittaukset on suoritettu Muuritutkimuksen Stonex S7 tarkkuus-gps:llä Turun kaupungin käyttämään koordinaatistoon ETRS-GK23 -koordinaatistoon ja korkeusjärjestelmään N2000.

Mutu117021Dg_3. Koekuoppa RF22:n lounaisprofiili. Kuoppa ei vielä pohjaan kaivettuna. Koillisesta. J. Haarala.

Mutu117021Dg_8. Koekuoppa RF32. Esillä kivi- ja tiilirakenne (RF32_5). Länneestä. J. Haarala.

2. TAUSTAT

Turun museokeskuksen lausunnon (29.6.2017) mukaan:

Turun linnan tiiliuuni ja tiilisali perustettiin 1557 Aurajoen itärannalle, Sotalaisten kylän maille. Sijaintina on pidetty Itäisen Rantakadun 48-50 eli vanhan sokeritehtaan paikkaa, mutta sen toiminta-alue voi karttatietojen perusteella ulottua myös Martinkatu 2-4/ Itäinen Rantakatu 42 saakka. Tiilisali tuhoutui kaupunkipalossa 1593, mutta sen toiminta jatkui pitkään sen jälkeenkin.

Karttatietojen (1728) perusteella nykyinen tontti 12 on sijainnut aivan kaupungin rajalla. Rannasta suunnilleen tontin puoliväliin ulottuvalla alueella on 1700-luvun alusta lähtien ollut kaupungin omistamia peltotilkkuja, joiden lounaispäässä on ollut jokin rakennus. Ns. venäläisessä kartassa (1743) erottuu pitkä rakennus, joka voi olla tiilisali tai kuivatuslato sekä muita pienempiä rakennuksia, jotka voivat liittyä tiiliruukkiin. Nämä näyttävät sijaitsevan nykyisen Sotalaistenkadun kohdalla, mutta kartta ei ole tarkka. Vuoden 1780 karttaan teksti tiilisali on merkitty sotalaisten peltojen lounaispuolelle. Nykyiselle tontille nro 12 ulottuu edelleen kaupungin peltotilkkuja.

Vuoden 1785 kartassa näkyvä pitkä rakennus, joka liittyy mahdollisesti tiiliruukkiin, sijoittuu karttaoikaisussa Martinkadun ja Itäisen Rantakadun risteyksen kohdalle, ja tiiliruukin maa-alue ulottuu tontin 12 alueelle. Muutoin siellä näyttäisi edelleen olevan peltoja. Vuoden 1786 karttaan on merkitty tupakkaviljelmiä ja tontin eteläosaan Sotalaisten pelto, jolla ruukki sijaitsi. Vuoden 1808 karttaan on merkitty nykyiseltä Martinkadulta Sotalaisten kadun lounaispuolelle karttaoikaisussa ulottuva kaupungin teolliseen toimintaan viittaava "Upplags plats". Palokartan 1827 perusteella korttelin keskellä on ennen paloa mahdollisesti kulkenut koillis-lounaissuuntainen tie. Uuden asemakaavan jälkeen tontille rakennettiin useita puu- ja tiilirakennuksia, joista osa sijaitsi Itäisen Rantakadun varressa, osa sisempänä tonttia. Alueen itäosassa, entisellä tontilla nro 1 on toiminut 1940-luvulta lähtien kutomo ja äänilevytehdas. Tontilla 2 ilmeisesti oli 1920-luvulla Suomen sokerin työntekijöiden asuinrakennuksia.

Nykyisin tontti toimii pelkästään parkkipaikkana ja tontilla olevissa puutaloissa ei ole aktiivista käyttöä.

3. HAVAINNOT KAIVUJÄRJESTYKSESSÄ

Kuoppa RF21

Koko 3,0 x 2,0 m (luode-kaakkosuuntainen)

Pinta 4,54 m mpy

Kerrokset:

Ylimpänä harmaa murske (RF21_1), jonka paksuus on noin 20 cm. Sen alla on noin 10 cm paksu mukulakiveys (RF21_2), korkeudella 4,20 m mpy. Mukulakiveyksen alla on ruskean-harmaa mullansekainen savi, jossa seassa paljon erikokoisia kiviä ja vähän tiilen paloja (RF21_3). Sen paksuus on noin 50 cm. Alimmaisena kerroksena on harmaata savea, jonka seassa on silttiä ja tiilimurua (RF21_4). Saven seassa on ehjä betoninen viemäriputki (luode-kaakkosuuntainen) ja paloja keraamisesta viemäriputkesta sekä muoviputkesta. Savi-kerroksen (RF21_4) paksuus on noin 1,3 m, ja sen pinta on korkeudella 3,60 m mpy. Pohjasaven pinta tulee esiin korkeudella 2,28 m mpy.

Mutu117021Dg_2. Koekuoppa RF21:n lounaisprofiili. Koillisesta. J. Haarala.

Kuoppa RF22

Koko 3,0 x 2,0 m (koillis-lounassuuntainen)

Pinta 4,51 m mpy

Kerrokset:

Ylimpänä on harmaa murske (RF22_1), jonka paksuus on noin 20-30 cm. Tämän alla on tiilenpunainen kerros tiilimurskaa ja tiilenpaloja (RF22_2). Kerroksen paksuus kuopan koillispäässä on noin 50 cm, lounaispäässä noin 20 cm. Kerroksen pinta tulee esiin korkeudella 4,20–4,25 m mpy. Tiilimurska-kerroksen alla on harmaa savi, jonka seassa ruskehtavaa silttiä (RF22_3). Saven seassa ei ole kiviä tai tiiltä. Saven paksuus noin 1,4 m. Saven pinta on noin korkeudella 3,70–3,90 m mpy. Pohjasavi alkaa noin korkeudelta 2,55 m mpy.

Mutu117021Dg_5. Koekuoppa RF22 pohjaan kaivettuna. Lounaasta. J. Haarala.

Kuoppa RF31

Koko 3,0 x 2,0 m (luode-kaakkosuuntainen)

Pinta 4,71 m mpy

Kerrokset:

Ylimpänä on harmaa murske (RF31_1), jonka paksuus on noin 20-25 cm. Tämän alla on vaaleanruskeaa karkeaa hiekkaa (RF31_2), joka on paksuimmillaan noin 30 cm ja ohenee koilliseen. Kerroksen pinta korkeudella n. 4,50 m mpy. Hiekan alla on mullansekainen savi, jossa seassa vähän pieniä tiilenpaloja (RF31_3). Kerroksen paksuus on noin 30-40 cm ja sen pinta tulee esiin korkeudella 4,20-4,45 m mpy. Alimpana on noin 60 cm paksu kerros harmaata savea, jonka seassa ruskehtavaa silttiä. Saven seassa ei ole kiviä tai tiiltä. Saven pinta korkeudella noin 3,70-3,90 m mpy ja pohjamaa tulee kuopassa vastaan korkeudelta 3,35 m mpy.

Mutu117021Dg_6. Koekuoppa RF31:n lounaisprofiili. Koillisesta. J. Haarala.

Kuoppa RF32

Koko 2,8 x 2,0 m (länsiluode-itäkaakkosuuntainen)

Pinta 5,09 m mpy

Kerrokset:

Ylimpänä kuopassa on noin 10 cm paksu harmaa murskekerros (RF32_1). Sen alta kuopan itäosassa on kapea kaistale noin 10–15 cm paksu kerros pikipohjaista tiivistä soraa (RF32_2).

Kuopan länsireunaa leikkaa putki- ja kaapelikaivanto (RF32_3), jossa on ruskeaa täyttösoraa, ja josta paljastui vanha sähkökaapeli ja betoninen viemäriputki. Täyttösora tuli esiin murskeen RF32_1 alta. Soran paksuus/kaivannon syvyys on noin 80 cm. Kaapeli on korkeudella 4,25 m mpy ja putki 4,20 m mpy.

Pikisora ja murskekerroksen (RF32_1&RF32_2) alla on pehmeää tiilimurskan sekaista multaa, savea ja hiekkaa (RF32_4). Kerroksesta löytyi pieniä paloja kirkasta tasolasia ja palamatonta luuta, joita ei otettu talteen. Noin 70 cm paksun kerroksen pinta on korkeudella 4,80 m mpy.

Multakerroksen (RF32_4) alta tuli esiin kivi- ja tiilirakenne (RF32_5), joka on luode-kaakkosuuntainen. Rakenteesta on esillä kolmiomainen osa, noin 1,5x 1,2 metriä. Se muodostuu kahdesta isosta kivistä ja niiden päällä olevista tiilistä. Tiilet ovat laastilla toisissaan kiinni. Suurimmassa kivessä pitkä poran reikä. Rakenteen ylimmät osat tulivat esiin korkeudelta 4,65 m mpy.

Multakerroksen (RF32_4) alla kivirakenteen länsipuolella on harmahtavaa tiivistä savea, jonka pinnalla on laastia ja tiilenmurua (RF32_6). Kerrosta ei kaivettu. Kerroksen pinta korkeudella noin 4,10 m mpy.

Mutu117021Dg_7. Koekuoppa RF32. Esillä kivi- ja tiilirakenne (RF32_5). Lounaasta. J. Haarala.

Mutu117021Dg_10. Koekuoppa RF32. Lähikuva kivi- ja tiilirakenteen seinämästä (RF32_5). Lounaasta. J. Haarala.

Kuoppa RF30

Koko 3,0 x 2,0 m (luode-kaakkosuuntainen)

Pinta 5,07 m mpy

Kerrokset:

Ylimpänä on noin 10 cm paksuinen harmaa murskekerros (RF30_1). Sen alla on noin 30 cm paksuinen kerros vaaleanruskeaa moreenia (RF30_2); hiekkaa, soraa ja pyöreitä kiviä. Moreenikerroksen pinta korkeudella noin 4,95-5,00 m mpy. Sen alla on tumma multaa, jossa seassa tiilenpaloja ja hiekkaa ja savea (RF30_3). Kerroksen paksuus on noin 50 cm ja sen pinta korkeudella 4,70 m mpy. Alinna kuopassa on siltitön harmaa savi (RF30_4), jonka seassa ei näy kiviä tai tiiltä. Saven paksuus on noin 80 cm ja sen pinta korkeudella noin 4,2 m mpy. Pohjasavi alkaa kuopassa noin korkeudelta 3,35 m mpy.

Kaikki muut kuopat paitsi RF32 kaivettiin noin puoli metriä syvemmälle kuin pohjasaven pinta.

Mutu117021Dg_11. Koekuoppa RF30 pohjaan kaivettuna. Lounaasta. J. Haarala.

4. YHTEENVETO

Turun Martinkatu 2–4:ssä sijaitsevalla parkkipaikalla tehtiin arkeologinen valvonta pilaantuneiden maiden mittauksia varten tehdyissä kuopissa. Viisi kuoppaa valvottiin, joista neljä kaivettiin pohjasaveen asti. Yhdessä kuopassa (RF32) esiin tuli pieni pätkä kivi-tiilirakennetta, joka jätettiin paikoilleen ja peitettiin kaksinkertaisella maanrakennuskankaalla. Rakenne on arviolta nykyisiä puurakennuksia vanhempi, mutta rakenteen piirteiden (poranjälki, käytetty tiili ja laasti) perusteella Turun paloa (1827) nuorempi.

Kuoppien perusteella pihan kerrokset vaihtelevat sijainnista riippuen: yhteistä kuopilla oli vain ylin, uusin pihamurske sekä pohjasavi, tiilenmurun sekaiset paksut kerrokset olivat ominaisuuksiltaan erilaisia jokaisessa kuopassa. Erilaisten kerrosten perusteella tonttia näyttää myllätyn eri vaiheissa ja täyttö- ja tasauserroksia on tehty erilaisilla maa-aineksilla. Tiilen ja tiilimurskan määrän perusteella ei ole poissuljettua, että alueella tai sen lähistöllä on tiilenvalmistuspaikka, joskin tiilimurska voi olla peräisin myös alueella sijainneiden asuinrakennusten rakenteista. Selkein mahdollisesti tiilien valmistukseen viittaava kerros oli kuopassa RF22.

Kaarinassa 10.7.2017

HuK Janne Haarala & FT Kari Uotila, Muuritutkimus ky

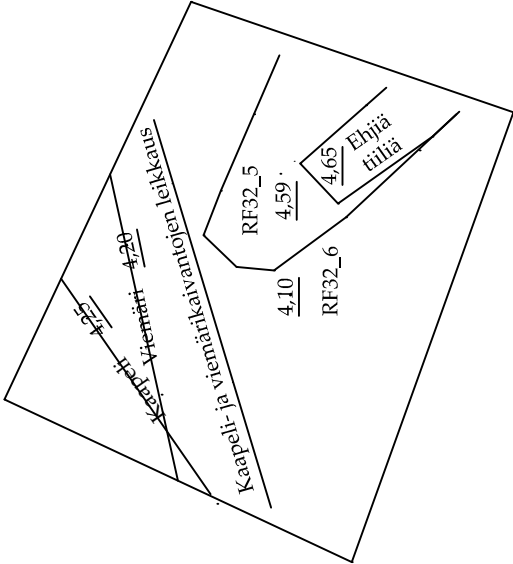
Mutu117021Dg_4. Koekuoppa RF22:n koillisprofiili. Kuoppa ei vielä pohjaan kaivettuna. Lounaasta. J. Haarala.

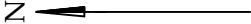
Mutu117021Dg_9. Koekuoppa RF32. Lähikuva kivi- ja tiilirakenteesta (RF32_5). Luoteesta. J. Haarala.

23459122
+6703728

23459128
+6703728

6703724
+23459122

TURKU Martinkatu 2-4 Janne Haarala & Kari Uotila 2017	Havaintokartta Kokeuoppa RF32 Yksiköt RF32_5 ja RF32_6	
	Muuritutkimus ky	MK 1:50
	MITTAUSDOKUMENTOINTI J. Haarala Puht.piirt. J. Haarala	Koord. ETRS-GK23 Kork. N2000
		KARTTA 2

